

ความเป็นมาของปัญหา

"ประโยชน์สุขของสังคม" (social interest) หรือ "ประโยชน์สุขของส่วนรวม" (general interest) เป็นมโนทัศน์ (concept) หลักหนึ่งในจริยศาสตร์ของลัทธิประโยชน์นิยม ลัทธิประโยชน์นิยมนำมโนทัศน์นี้เข้ามาใช้ราวกับว่าเป็นที่เข้าใจกันคืออยู่แล้ว นักปรัชญาประโยชน์นิยมมักจะอ้างถึงมโนทัศน์ดังกล่าว โดยไม่เคยตรวจสอบหรืออธิบายความสัมพันธ์ที่มีต่อประโยชน์สุขของปัจเจกบุคคล (individual interest) ที่อยู่ร่วมในสังคมอย่างจริงจัง การละเลยดังกล่าวนี้กลับเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้วิจารณ์ตีความมโนทัศน์ "ประโยชน์สุขของสังคม" ในทางที่ทำให้ลัทธิประโยชน์นิยมบงการในการอธิบายศีลธรรม เพราะการที่เบนธัม (Bentham) เสนอหลักมสุข (Greatest Happiness Principle) ของเขาโดยใช้วลี "ประโยชน์สุขสูงสุดของคนจำนวนมากที่สุด" ทำให้เป็นที่เข้าใจว่า ประโยชน์สุขของสังคมในทัศนะของลัทธิประโยชน์นิยมหมายถึงประโยชน์สุขของคนส่วนใหญ่ หรือคำนวณหาผลรวมสูงสุดโดยยินยอมให้หักลบประโยชน์สุขของบางคนออกได้ในทุกกรณี

ข้อสมมติฐานของเบนธัมที่ว่า ประเด็นปัญหาต่าง ๆ ในการอยู่ร่วมกันของมนุษย์สามารถตัดสินได้อย่างเหมาะสมด้วยการเลือกเอาข้างประโยชน์สุขของคนส่วนใหญ่นั้น เป็นความบงการที่อาจชี้ออกมาให้เห็นได้ด้วยความคิดเรื่องทฤษฎีของเสียงส่วนใหญ่ เสียงเรียกร้องของคนส่วนใหญ่หรือผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่อาจผิดศีลธรรม หากทำลายประโยชน์สุขอันชอบธรรมของคนส่วนน้อย หรือละเมิดผลประโยชน์ของคนส่วนน้อยที่เราเห็นว่าเป็นผลประโยชน์ที่ทุกคนควรได้รับการคุ้มครอง หากประโยชน์สุขของสังคมหมายถึงประโยชน์สุขของคนส่วนใหญ่ ก็ย่อมเป็นไปได้ที่ผลประโยชน์ของสังคมจะขัดกับผลประโยชน์ส่วนที่เป็นสิทธิอันสมควร ได้รับการคุ้มครองของปัจเจกบุคคล

ปัญหาการศึกษา "ประโยชน์สุขของสังคม" หรือ "ประโยชน์สุขของส่วนรวม" จึงกล่าว ปรากฏอยู่ในการ โจมตีลัทธิประโยชน์นิยมด้วยปัญหาเรื่องความยุติธรรม เพราะความยุติธรรมเป็นหลักศีลธรรมที่ปกป้องการละเมิดผลประโยชน์ที่ถูกต้องเหมาะสมของปัจเจกบุคคล ผู้วิจารณ์พยายามโจมตีลัทธิประโยชน์นิยมด้วยการแสดงว่า ประโยชน์สุขสูงสุดของสังคมอาจขัดแย้งกับความยุติธรรม หากมีการละเมิดผลประโยชน์ที่ถูกต้องเหมาะสมของปัจเจกบุคคล ดังนั้นประโยชน์สุขของสังคมย่อมไม่อาจเป็นเกณฑ์ตัดสินที่แท้จริงของศีลธรรม

จอห์น สจ๊วต มิลล์ (John Stuart Mill) เป็นนักปรัชญาประโยชน์นิยมคนหนึ่ง ที่งานเขียนของเขามีความสำคัญอย่างสูงในทางจริยศาสตร์ และยังคงเป็นที่ถกเถียงกันอยู่ในปัจจุบัน แม้งานเขียนของมิลล์โดยส่วนรวมจะถูกตัดสินว่าไม่เป็นระบบและไม่สอดคล้องกันภายใน แต่ก็ยอมรับกันอยู่ว่า การพัฒนาความคิดของเขาในรายละเอียดอาจเป็นทางให้ลัทธิประโยชน์นิยมหลุดรอดจากข้อโจมตีต่าง ๆ ได้ แม้ว่ามิลล์เองก็ไม่เคยอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างประโยชน์สุขของสังคมกับประโยชน์สุขของปัจเจกบุคคล เช่นเดียวกับนักปรัชญาประโยชน์นิยมที่มาก่อน แต่สิ่งที่เราสามารถสังเกตได้ก็คือ เขาไม่เคยอ้างถึงหลักมสุขของเบนธัม และในการอภิปรายของเขาเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย เขาเองก็ใ้ชี้ให้เห็นว่า ผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ก็อาจเป็นผลประโยชน์ที่ชั่วร้าย หากขัดแย้งกับประโยชน์สุขที่แท้จริงร่วมกันของสมาชิกของชุมชน นอกจากนี้มิลล์ก็ยังตระหนักถึงปัญหาความสัมพันธ์กับลัทธิประโยชน์นิยม และได้พยายามแสดงให้เห็นว่าความยุติธรรมเป็นเรื่องของการสนับสนุนประโยชน์สุขของสังคม ดังนั้นมิลล์น่าจะเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างประโยชน์สุขของสังคมกับประโยชน์สุขของปัจเจกบุคคล ในลักษณะที่ซับซ้อนกว่าที่ผู้วิจารณ์เข้าใจ อย่างน้อยที่สุดการคำนวณประโยชน์สุขสูงสุดของสังคมสำหรับมิลล์ต้องไม่ขัดแย้งกับความยุติธรรม นั่นคือ ต้องไม่ปล่อยให้มีการละเมิดผลประโยชน์บางประการ ที่เราคิดคิดว่าเป็นผลประโยชน์ที่ถูกต้องเหมาะสมของปัจเจกบุคคล

วัตถุประสงค์และขอบเขตของการวิจัย

วิทยานิพนธ์นี้ต้องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประโยชน์สุขของปัจเจกบุคคลกับประโยชน์สุขของสังคมในทัศนะของมิลล์ เนื่องจากการศึกษาในประเด็นดังกล่าวอาจเป็นทางหนึ่งในการอธิบายมโนทัศน์เรื่อง "ประโยชน์สุขของสังคม" หรือ "ประโยชน์สุข

ของส่วนรวม" ของลัทธิประโยชน์นิยม ที่อาจจะแก้ปัญหาเรื่องความยุติธรรมให้กับลัทธิประโยชน์นิยมได้ ในการศึกษานี้ หากมีความจำเป็นที่จะต้องตีความและจัดระเบียบความคิดโดยส่วนรวมหรือส่วนละเอียดของมิลล์ วิทยานิพนธ์นี้ก็จะเสนอออกมาด้วยเท่าที่จำเป็นสำหรับการอธิบายมโนทัศน์ดังกล่าวได้อย่างสุลลันสมบูรณ์

เราอาจสามารถอธิบายมโนทัศน์ "ประโยชน์สุขของสังคม" ของมิลล์ ได้ด้วยการตรวจสอบการใช้ในงานเขียนโดยรวมของเขา แต่ปัญหาความสัมพันธ์ของมโนทัศน์ดังกล่าวกับประโยชน์สุขของปัจเจกบุคคล เป็นสิ่งที่แฝงอยู่เบื้องหลังปัญหาระหว่างเกณฑ์ของลัทธิประโยชน์นิยมกับความยุติธรรม วิทยานิพนธ์นี้จึงเลือกที่จะศึกษามโนทัศน์ดังกล่าวของมิลล์ เฉพาะจากจุดที่ตรงที่สุดของปัญหาเท่านั้น นั่นคือ จากการอภิปรายของเขาในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความยุติธรรมและประโยชน์สุข

วิธีกาเนินการวิจัย

การศึกษาในวิทยานิพนธ์นี้จะใช้วิธีวิเคราะห์ข้ออ้างข้อสรุปของมิลล์เกี่ยวกับปัญหาเรื่องความยุติธรรม ซึ่งจะมีนัยพาดพิงไปถึงความสัมพันธ์ระหว่างประโยชน์สุขของสังคมและประโยชน์สุขของปัจเจกบุคคล และจะเสนอการวิเคราะห์ตีความและจัดระเบียบจริยศาสตร์โดยส่วนรวมหรือส่วนละเอียดของมิลล์ ตามที่จำเป็นสำหรับการตอบปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการวิเคราะห์นั้น

ปัญหาการตีความมโนทัศน์ "ประโยชน์สุขของสังคม" หรือ "ประโยชน์สุขของส่วนรวม" เป็นปัญหาใหม่ที่เพิ่งขึ้นมาสู่การถกเถียง ภายหลังจากที่จอห์น รอลส์ (John Rawls) เสนอทฤษฎีความยุติธรรมของเขาในฐานะคู่แข่งชั้นของลัทธิประโยชน์นิยม ปัจจุบันยังอยู่ในเวลาที่ลัทธิประโยชน์นิยมจะต้องหาทางป้องกันตนเองจากปัญหานี้ ดังนั้นเอกสารที่เกี่ยวข้องถกเถียงในเรื่องนี้จึงยังมีจำกัด และเท่าที่สามารถหาได้ ก็ไม่พบว่ามีการศึกษาปรัชญาของมิลล์ในประเด็นนี้ ที่พอเพียงที่จะนำมาใช้ประโยชน์เป็นแนวทางหลักให้กับวิทยานิพนธ์นี้โดยตรงได้แต่อย่างใด การวิเคราะห์และการตีความมิลล์ในวิทยานิพนธ์นี้จึงเป็นแนวความคิดของผู้วิจัยเองเสียส่วนใหญ่ การอ้างอิงงานเขียนอื่นนอกเหนือจากทิวบท (text) ของมิลล์ เป็นแค่เพียงการนำเสนอปัญหาหรือช่วยเสริมความในรายละเอียดบางจุดเท่านั้น

สมมติฐาน

ผู้วิจัยมีความคิดว่า ลัทธิประโยชน์นิยมไม่จำเป็นต้องถูกผูกมัดให้ใช้ "ประโยชน์สุขของสังคม" ในทางที่หมายถึงแค่เฉพาะประโยชน์สุขของคนส่วนใหญ่ และทั้งไม่จำเป็นต้องยินยอมให้มีการหักลบประโยชน์สุขของบางคนออกไปในทุกกรณีที่จะทำให้ผลรวมของความสุขในสังคมสูงขึ้น ลัทธิประโยชน์นิยมสามารถที่จะใช้ "ประโยชน์สุขของสังคม" ในลักษณะที่ การเลือกสิ่งทีก่อให้เกิดผลรวมของความสุขที่สูงที่สุดในสังคม จะคงอยู่ภายใต้ข้อจำกัดบางประการ และโดยที่ลัทธิประโยชน์นิยมสามารถอ้างเหตุผลให้กับข้อจำกัดนี้ไว้ด้วยตัวเอง ผู้วิจัยมีสมมติฐานว่าจริยศาสตร์ของมิลล์สามารถตอบสนองข้อข้ออ้างนี้ได้

ความสำคัญของการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ปรัชญาประโยชน์นิยมและจริยศาสตร์ของจอห์น สจิวท มิลล์ เป็นระบบความคิดที่เป็นส่วนหนึ่งของอุดมคติทางสังคมของโลกเสรีนิยมตะวันตกปัจจุบัน การวิจัยนี้จะเป็นส่วนหนึ่งของการเสนอหนทางที่ลัทธิประโยชน์นิยมจะอาศัยในการป้องกันตนเองจากปัญหาเรื่องความยุติธรรม และทั้งเป็นการตีความจักระเบียบความคิดของมิลล์ ที่จะช่วยให้จริยศาสตร์ของเขามีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะทำให้มองเห็นข้อดีเด่นหรือข้อบกพร่องในปรัชญาของเขา ในแง่มุมที่ต่างจากที่เคยมีปรากฏอยู่ในการถกเถียงที่มีมาก่อน

เค้าโครงของการอ้างเหตุผลในวิทยานิพนธ์

บทที่ 2 เป็นการแสดงให้เห็นว่า ผู้วิจารณ์สามารถตีความมโนทัศน์ "ประโยชน์สุขของสังคม" ในทางที่จะทำให้ลัทธิประโยชน์นิยมประสบปัญหาในเรื่องความยุติธรรมได้อย่างไร และสามารถอ้างเหตุผลสนับสนุนการตีความนั้นได้อย่างไร นี่สามารถทำได้ด้วยการตีความว่า ลัทธิประโยชน์นิยมใช้มโนทัศน์ดังกล่าวในทางที่หมายถึงประโยชน์สุขของปัจเจกบุคคลทุกคนพิจารณาเข้าเป็นหน่วยเดียวกัน และอ้างเหตุผลสนับสนุนว่า มาจากการที่ลัทธิประโยชน์นิยมขยายสมมติฐานที่เรามีต่อมนุษย์แต่ละคนมาสู่สังคม และพิจารณามนุษย์แต่ละคนในฐานะส่วนประกอบของผลรวมอันได้แก่สังคม

บทที่ 3 เป็นการเสนอทฤษฎีความยุติธรรมของมิลล์ โดยมีทฤษฎีศีลธรรม และทฤษฎีสิทธิของมิลล์อยู่ในข่าย สำหรับมิลล์ ศีลธรรมคือส่วนหนึ่งของการสนับสนุนประ-

ประโยชน์สูงสุดของสังคมที่การจักมากรากการลงโทษเป็นสิ่งที่สมเหตุสมผล ความยุติธรรมคือการเคารพต่อสิทธิทางศีลธรรมของปัจเจกบุคคล และสิทธิคือผลประโยชน์ส่วนที่สังคมจักมากรากการปกป้องคุ้มครองให้แก่บุคคลทุกคนในสังคม เพื่อประโยชน์สูงสุดของส่วนรวม

บทที่ 4 เป็นการวิเคราะห์ข้ออ้างของมิลล์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความยุติธรรมกับประโยชน์สูงสุด แสดงให้เห็นว่า มิลล์ใช้มโนทัศน์ "ประโยชน์สูงสุดของสังคม" ในลักษณะที่ซับซ้อนและหมายแฝงข้อจำกัดบางประการ เพราะในขอบเขตของผลประโยชน์ที่เป็นเรื่องของ "สิทธิทางศีลธรรมของปัจเจกบุคคล" ประโยชน์สูงสุดสำหรับมิลล์ ไม่ใช่การพิจารณาเรื่องของผลรวมของความสุขโดยเคร่ง แต่เป็นเรื่องของลำดับค่าความสำคัญก่อนหลังของผลประโยชน์ รวมทั้งในแง่ของการกระจาย ประโยชน์สูงสุดของมิลล์หมายแฝงข้อจำกัดที่จะคงไม่ละเมิดประโยชน์สุขชีวิตหนึ่งของทุก ๆ คน

บทที่ 5 เป็นการวิเคราะห์และแก้ไขทฤษฎีสิทธิและทฤษฎีศีลธรรมของมิลล์ เพื่อแสดงให้เห็นว่า ศีลธรรมสำหรับมิลล์ เป็นเรื่องของการควบคุมจัดการกับผลประโยชน์ของบุคคล ที่สังคมมีสมมติฐานว่าทุกคนสามารถมีส่วนร่วมกัน ขอบเขตของผลประโยชน์ดังกล่าวเป็นขอบเขตของผลประโยชน์ที่สังคมกักตุนไว้ เป็นสิทธิทางศีลธรรมของปัจเจกบุคคล การอ้างเหตุผลดังกล่าวนี้ทำให้สามารถอธิบายทอนเรื่องของศีลธรรมลงสู่ความยุติธรรมทางการกระจาย ซึ่งได้แก่ พันธะของสังคมที่จะคงกระจายประโยชน์สุขให้แก่สมาชิกของคนอย่างเท่าเทียมกันที่สุดที่เป็นไปได้

บทที่ 6 เป็นการแสดงให้เห็นว่า มิลล์สามารถอ้างเหตุผลได้ว่า พันธะของสังคมที่จะคงกระจายประโยชน์สุขให้แก่สมาชิกของคนอย่างเท่าเทียมกันดังกล่าว เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาได้จากความคิดเรื่องประโยชน์สุขเพียงลำพัง คือมาจากความคิดที่ว่า ปริมาณที่เท่ากันของความสุขเป็นสิ่งที่น่าปรารถนาเท่ากัน ซึ่งจำกัดให้การคำนวณประโยชน์สูงสุดของสังคม ต้องอยู่ภายใต้ข้อยึดถือที่ว่า ประโยชน์สุขของทุกคนเป็นสิ่งที่มีความเท่ากัน

บทที่ 7 เป็นบทสรุป และเป็นการเสนอรูปหนึ่งของมโนทัศน์ "ประโยชน์สูงสุดของสังคม" ของมิลล์